

”Olemme lihaa ja verta, tunteita ja rakkautta ja
surua aivan yhtä lailla kuin tekin”

Ihmisenkaltaisten kokema toiseus Erika Vikin teoksessa *Hän sanoi
nimekseen Aleia*

Jasmin Nieminen

Kirjallisuuden kandidaatintutkielma

Jyväskylän yliopisto

Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

Musiikin, taiteen ja kulttuurintutkimuksen laitos

Kevät 2018

Ohjaaja: Risto Niemi-Pynttari

Opponentti: Miia Nurmilaakso

Sisällys

1 Johdanto	2
2 Teoria ja metodi. Käsitteiden määrittelyt	4
2.1 Tutkimusmetodi, hypoteesi ja teoreettinen viitekehys	4
2.2 Ihmisenkaltaisen käsite	5
2.3 Genre	5
3 Ihmisenkaltaisten toiseuden kokemukset	8
3.1 Corildonin kokema toiseus	8
3.2 Aleian kokema toiseus	17
4 Lopuksi	25
Lähteet	27

1 Johdanto

Tarkastelen tutkielmassani ihmisenkaltaisten päähenkilöiden toiseuden kokemuksia Erika Vikin fantasiateoksessa *Hän sanoin nimekseen Aleia* (2017), johon viitataan myöhemmin lyhenteellä HSNA. Toiseus on monimerkityksinen ja laaja käsite, joka voi tarkoittaa muun muassa erilaisia muukalaisuuden ja ulkopuolisuuden kokemuksia (ks. luku 3.1). Tutkimuskysymykseni on “millaisia toiseuden kokemuksia teoksen päähenkilöillä on?” ja ”miten päähenkilöiden kokemukset toiseudesta eroavat toisistaan ja onko kokemuksissa samankaltaisuuksia?” Päähenkilöiden toiseus on keskeinen tema teoksessa, ja heidän toiseuksiensa monet muodot ovat kiinnostavaa tarkasteltavaa. Tarkastelen toiseutta vain Aleian ja Corildonin näkökulmasta, koska heille toiseuden tema on keskeinen koko teoksen ajan. Heidän toiminnastaan ja ajatuksistaan toiseuden kokemukset tulevat selkeästi ilmi ja nuo kokemukset vaikuttavat erityisesti heidän suhteisiinsa teoksessa.

Teos on matkakertomus kahden ihmisenkaltaisen maagisen henkilön matkasta halki maaseutumantereen selvittämään, millainen lumous nuorena ihmisnaisessa Aleiassa on ja miksei hän muista menneisyyttä. Vikin esikoisteos on steampunkin genreen vivahtava fantasiaromaani, jonka maailmassa ihmisten rinnalla asuu toinen, ihmisenkaltaisen inhimillinen laji, seleesit. He kykenevät Mahdiksi kutsuttua taustavoimaa ”kanavoimalla” tuottamaan ihmisille maagisina ja yliluonnollisina näyttäytyviä ilmiöitä. Seleesit ovat teoksen maailmassa vähemmistö, joka elää pääosin omalla saarialueellaan Seleesiassa. Ihmiset suhtautuvat seleeseihin ja magiaan epäillen, varsinkin alueilla, joissa seleesejä ei juurikaan asu pysyvästi. Matkansa aikana päähenkilöt joutuvat kohtaamaan epämiellyttäviä ja vaikeitakin muistoja ja tapahtumia ja turvautumaan toistensa apuun. Vaikka aluksi Aleia vaikuttaa yksipuolisesti olevan riippuvainen matkakumppanistaan seleesimies Corildonista, juonen edetessä selviää, että myös Corildon tarvitsee Aleiaa tuekseen erilaisissa tilanteissa.

Teoksen maailma on kuvastoltaan varsin toisenlainen kuin aktuaalinen nykymaailma, mutta monet asiat ja ilmiöt teoksessa ovat nykypäivänkin ihmiselle tuttuja. Johanna Sinisalon (2004, 24) mukaan fantasia kertoo aina jotakin myös nykyajasta. Teoksessa koettu toiseus ja toisaalta pidemmälle vietyä toiseuden kautta synnytetty rasismi ovat nykypäivän Suomessakin jatkuvasti keskustelua herättävä puheenaihe. Stereotypioihin ja ennakkoluuloihin perustuva toisten tuomitseminen ja karttaminen on ollut yleistä jo aiemmin, ja syrjiminen on yleistä yhä

edelleen. Vaikka asenteet hiljalleen muuttuvat, paljon on vielä tehtävää. Siksi on tärkeää huomata noita stereotyyppioita ja esimerkiksi kielellisiä valintoja tarkastelemalla huomata syrjiviä tai epätasa-arvoa luovia rakenteita ja keinoja.

Aluksi esittelen tutkielmassani käytetyt keskeiset teorialähteet, metodit ja tieteellisen viitekehyksen. Samassa luvussa kerron hypoteesini. Sen jälkeen siirryn tarkastelemaan teoksesta ihmisenkaltaisten kokemaa toiseutta selesimies Corildonin ja ihmistyttö Aleian kokemusten kautta. Aleia on ihminen, mutta hänellä on outoja voimia, jollaisia ei tiedetä olevan kenelläkään muulla. Muistinmenetyksestään johtuen Aleia ei osaa selittää kykyjään ja kokee usein olevansa ulkopuolinen, ei täysin ihminen muttei selesikään. Corildon taas on syrjityn vähemmistölajin edustaja ihmisyyhteisössä.

Toiseuden kokemuksista ja muukalaisuudesta on tehty tutkimusta jo useita vuosikymmeniä, lukuisista eri näkökulmista. Toiseutta on tarkasteltu kolonialismin aikaisten länsimaisten ihmisten ja muiden välillä (ks. esim. Hall 2002), fantasiakirjallisuuden hahmojen välillä (esim. Mononen 2010) ja ihmisten välisiä suhteita on tarkasteltu hyvin monenlaisilla tieteenaloilla, kuten valtio-opin (esim. Kähkönen 2013), kirjallisuuden (esim. Mononen 2010) ja sosiaalityön (esim. Harjula 2015) oppiaineissa.

2 Teoria ja metodi. Käsitteiden määrittelyt

2.1 Tutkimusmetodi, hypoteesi ja teoreettinen viitekehys

Tutkielmani tutkimusmetodinä on teoksen analysoiva lähiluku, tarkastelen siis teosta lukiessani siinä ilmeneviä tutkimuskysymyksiini vastaavia piirteitä, esimerkiksi tilanteita, joissa Aleia ja Corildon huomaavat toiseutensa tai se tehdään heille selväksi. Keskeisiä käsitteitäni ovat ainakin ihmisenkaltainen, toiseus, fantasia ja identiteetti. Hyödynnän teoksessani fantasiantutkimuksen, toiseudentutkimuksen ja taustalla posthumanismin viitekehyksiä. Tutkielmani hypoteesi on, että toiseus vaikuttaa Aleian ja Corildonin kokemuksiinsa heidän matkansa aikana ja heidän kokemuksensa toiseudesta eroavat toisistaan. Oletan, että koska päähenkilöt eroavat toisistaan niin monin tavoin, heidän toiseuden kokemuksensa eroavat toisistaan selkeästi.

Julia Kristeva on tarkastellut toiseutta teoksessaan *Muukalaisia itsellemme* (1992), ja hyödynnänkin teosta vahvasti tutkielmassani toiseuden tarkastelun tukena. Teos tarkastelee toiseutta filosofisesti sekä psykologisesti ja sopii siksi erityisen hyvin oman tutkielmani analyysin lähtöteeksi. Vaikka Vikin teos onkin fantasiaa, mielestäni Kristevan teos toimii tutkielmani taustalla hyvin, sillä keskityn tarkastelemaan pääosin kokemuksia vieraudesta ja muukalaisuudesta. Hyödynnän toisena keskeisenä lähteenä Stuart Hallin (2002) *Identiteetti-*teosta. Tarkastelen Hallin teoksen avulla erityisesti vallankäyttöä ja sen vaikutuksia toiseuden kokemuksiin ja myös identiteettiin. Oma tutkielmani liittyy osaksi toiseuden ja muukalaisuuden tutkimusperinnettä tarkastelemalla toiseuden kokemuksia steampunkvaikutteisessa fantasiateoksessa. Hyödynnän tutkielmassani pääasiassa fantasian tutkimuksen viitekehystä, sillä fantasian tutkimusta on tehty monipuolisemmin ja Vikin teos on ensisijaisesti fantasiateos (ks. luku 2.3).

Teoriataustaan kuuluu myös posthumanistinen tutkimus, jonka avulla voi tarkastella esimerkiksi eläinten inhimillistämistä, muukalaisten toiseuden kokemuksia tai ekokriittisiä kysymyksiä (Lummaa & Rojola 2014). Posthumanismin viitekehys sopii osaltaan fantasiagenren toiseuden tarkasteluun, sillä posthumanismissa tarkastelun kohteena voivat olla ihmisten lisäksi ihmisenkaltaiset olennot sekä muut-kuin-ihmiset, kuten esimerkiksi kyborgit (ks. esim. Lummaa & Rojola 2014).

2.2 Ihmisenkaltaisen käsite

Oli melko haastavaa valita sopiva käsite kuvaamaan teoksessa esiintyviä hyvin ihmismäisiltä vaikuttavia mutta maagisia seleesejä, sekä Aleiaa, joka vaikuttaa ihmiseltä (ja ilmeisesti onkin ainakin alun perin ihminen), mutta jolla on täysin poikkeuksellisia ja ainutlaatuisia yliluonnollisia kykyjä ja ominaisuuksia. Teoksessa seleesit ovat oma lajinsa, joka muistuttaa kovasti ihmistä. Seleesit ovat keskimäärin ihmisiä hieman lyhyempiä ja silmät ovat toisenlaiset kuin ihmisillä: pupillit ovat kapeat ja iirikset usein poikkeuksellisen väriset (Vik 2017a). Seleeseillä on yli-inhimillisiä kykyjä, joihin ihmiset eivät teoksen maailmassakaan pysty. Näitä erityistaitoja kutsutaan usein magiaksi, vaikka teoksen maailmassa ne perustuvat luonnontieteeseen: kaiken taustalla vaikuttava Voimaa on mahdollista kontrolloida ja Voimaan taitavasti vaikuttavat henkilöt voivat saada aikaan näkyviä muutoksia, magiaa (Vik 2017a). Koska seleesit eivät selkeästi ole vain ihmisiä, vaan hyvin ihmisen kaltaisia ja inhimillisiltä kyvyiltään ihmisiä vastaavia olentoja, jotka kykenevät yliluonnollisiin tekoihin, heitä koskevan käsitteen valinta oli suhteellisen haastavaa. Vielä vaikeampaa oli löytää käsite, joka kuvaisi seleesien (Corildonin) lisäksi Aleiaa, joka on ihminen, mutta myös jotakin enemmän.

Pohdin ihmisenkaltaisen, ei-ihmisen ja yliluonnollisen olennon käsitteiden välillä pitkään. Päädyin lopulta käyttämään käsitettä ihmisenkaltaisen, sillä sekä seleesit että Aleia poikkeuksellisine kykyineen ovat inhimillisiä ja ulkoisesti hyvin ihmisiä muistuttavia, mutta ovat silti jotakin enemmän, jotakin joka perustavanlaatuisesti erottaa heidät ihmisistä. Ihmisenkaltaisen käsite kattaa hyvin myös Aleian, joka näyttää ihmiseltä ja onkin ihminen, mutta on lisäksi jotain muuta, jota edes teoksen henkilöt eivät vielä ymmärrä tai tunnista. Muut käsitteistä eivät ole kaikilta osin päähenkilöitä kuvaavia.

2.3 Genre

Teoksessa on piirteitä useammasta kirjallisuuden lajista ja siksi genren määrittely ei ollut aivan yksiselitteistä. Teos on vahvasti fantasian genreen sijoittuva, mutta teoksessa on steampunkinkin piirteitä. Teoksen maailmassa on magiaa ja sitä käyttäviä yliluonnollisia olentoja, mutta keskiössä ovat myös höyrykoneet ja maailma on kuvastoltaan fantasian ohella steampunkille tyypillinen. Teoksessa esimerkiksi liikutaan pitkät matkat hevosten ja vankkureiden lisäksi pääosin höyrykoneilla, kuten junilla ja laivoilla. Teoksen maailmassa teknologia ei ole kovinkaan kehittyntä, mutta erilaiset lukot ja kellopelit ovat suosittuja ja

yleisiä. Teoksen maailman yhteiskunta muistuttaa omaamme 1800-luvun Euroopassa tai Yhdysvaltojen länsiosassa: yhteiskuntaluokat ovat selkeästi näkyvissä teoksen maailmassa ja etikettisäännöt ja yhteisöiden normit ovat toisenlaisia kuin nykyaikana (vrt. Harju & Meresmaa 2013, 7–8).

Steampunk on joustava genre, johon kuuluu monenlaisia piirteitä, eivätkä fantasia ja steampunk sulje toisiaan pois, vaan ennemmin täydentävät toisiaan. Hyödynnän kuitenkin tutkielmassani ensisijaisesti fantasian tutkimuksen viitekehystä, sillä teoksesta on löydettävissä paljon fantasian piirteitä, enemmän kuin steampunkin. Lisäksi pelkästään steampunkista tehtyä tutkimusta oli löydettävissä varsin vähän. Fantasian genrestä tehtyä tutkimusta hyödyntämällä teoksesta on löydettävissä monipuolisemmin erilaisia havaintoja.

Fantasialle tyypillistä on arkitodellisuudesta poikkeavien asioiden ja elävien kuvaaminen (Sinisalo 2004, 13). Tämän määritelmän mukaan *Hän sanoi nimekseen Aleia* on selkeästi fantasiateos, esitteleehän se lukijalleen uudenlaisen maailman, jossa on lukuisia todellisessa maailmassa tuntemattomia ilmiöitä ja olentoja, kuten mahdin kanavoiminen, selesit ja fennekit. Fantasialle on myös olemassa lukuisia alatyyppejä, joiden avulla fantasiateos voidaan luokitella tarkemmin.

Fantasia voidaan jakaa kahteen alatyyppiin, maagiseen fantasiaan ja mahdottomaan fantasiaan. Ensin mainittu tarkoittaa fantasiaa, jossa tapahtuu maagisia, yliluonnollisia asioita. Mahdottomassa fantasiassa taas omaa todellista maailmaamme muistuttavassa primaarimaailmassa tapahtuu asioita, jotka ovat todellisessa maailmassa mahdottomia. (Sisättö 2011, 85.) Vikin teos on näiden määritelmien mukaan maagista fantasiaa. Vikin teoksessa tapahtumapaikat ovat jonkin verran viktoriaanista Eurooppaa muistuttavia kaupunkeja ja maalaiskyliä. Tapahtumapaikat eivät kuitenkaan ole lukijalle aktuaalisesta maailmasta tunnistettavissa tai eriteltävissä eikä viittauksia nykyalueisiin ole. Tarkemmin määriteltynä teoksen maailma on Sinisalon (2004, 18) esittelemä *kaukainen ranta*-tyypin maailma, joka ei ole millään tavalla osallinen tarinanulkoiseen maailmaan, eikä sinne ole mahdollista matkustaa, vaikka se joiltakin osiltaan saattaa muistuttaa omaa maailmaamme. Maailma sijaitsee siis vaihtoehtoisessa todellisuudessa.

Maailma on Sisätön määritelmän mukainen suljettu, toissijainen (sekundaari-)maailma. Se on siis kokonainen toisenlainen todellisuus, jolla ei ole suoraan yhteyttä teoksenulkoiseen maailmaan. (Sisättö 2011, 86–87.) Sinisalonen (2004, 14) mukaan fantasiateksteihin kuuluvien uusien kokonaisten maailmojen esittelyyn kuuluvat olennaisesti tarkkojen nimien ja paikkojen esittelyt, poikkeava ajanlasku sekä teoksen hahmojen ja tapahtumapaikkojen omat tarkat tarinat. Nämä kaikki fantasiamaailman piirteet ja ominaisuudet löytyvät Vikin teoksesta. Teoksessa on muun muassa esitelty monenlaisia karttoja alueista, joiden läpi päähenkilöt liikkuvat. Vaikka alueet muistuttavat jonkin verran muun muassa Skandinaviaa ja Brittein saaria, ei karttoja voi suoraan yhdistää todellisen maailman mantereisiin.

Teoksen juoni vastaa hyvin myös tolkienilaisen fantasian määritelmiä. Päähenkilöiden *matkaaminen* tutusta ympäristöstä vieraaseen, *pakeneminen* (escape), *houkutus* (temptation) ja *käveleminen* (walking) ovat fantasian genressä tyypillisiä juonen piirteitä (James 2012, 64–65). Vikin teoksessa päähenkilöt matkustavat hitaasti, välillä kävellen tai ratsastaen, välillä höyrykoneilla, pohtien samalla vaikeita kysymyksiä muun muassa menneisyyksiinsä liittyen. Matka vie kohti Seleesiaa, Aleialle täysin vierasta maata, jossa Corildonkaan ei ole aikoihin asunut. He ratkovat matkatessaan erilaisia ongelmia ja pakenevat monenlaisia vainoajia. He myös kohtaavat houkutuksia (juonellisia vastakkainasetteluja), joissa määrittyy heidän identifioitumisensa hyviksi tai pahoiksi (esim. HSNA 491–495). (Vrt. James 2012, 65.)

3 Ihmisenkaltaisten toiseuden kokemukset

3.1 Corildonin kokema toiseus

Toiseus tarkoittaa muuan muassa kokemusta ulkopuolisuudesta sekä kuulumattomuutta joukkoon, siis jonkinlaista erilaisuutta suhteessa normiin ja normaaliksi koettuun asiaan (Kristeva 1992, Hall 2002). Kristevan (1992, 13) mukaan “[m]uukalaisuus alkaa oman erilaisuuden tiedostamisesta”. Teoksessa *Hän sanoi nimekseen Aleia* seleesi Corildon tiedostaa selvästi oman erilaisuutensa ihmisiin nähden, ja kokee siksi olevansa *toinen*, ulkopuolinen. Corildon on ainoa seleesi useiden kymmenien kilometrien säteellä asuessaan työpaikallaan lähellä ihmiskylää (ks. esim. HSNA, 41–42).

Kristevan mukaan *muukalaisen tila* on olla aina liikkeessä, pysähtymättömällä matkalla jonnekin (Kristeva 1992, 18). Kristevan määritelmä sopii niin Corildoniin kuin Aleiaankin hyvin osuvasti, sillä molemmat ovat jatkuvasti liikkeessä, matkalla kohti paikkaa, jossa he voisivat tuntea kuuluvansa joukkoon. Heille tällainen paikka on Seleesia, jossa seleesit ovat valtaväestöä ja ihmiset vähemmistöä. Corildon haluaa Seleesiaan, koska se on hänen lapsuudenkotinsa, hänen perheensä asuu siellä ja ikävöi Corildonia. Kaikki seleesit ovat kotoisin Seleesiasta. Vaikka Aleia on ihminen, hänkin haluaa Seleesiaan, koska uskoo siellä saavansa seleesien avulla purettua lumouksen itsestään ja saavansa muistonsa takaisin. Tällöin Aleia pystyisi rakentamaan identiteettiään vakaalle pohjalle ja tietäisi, mistä on tullut ja minne hän kuuluu.

Erilaistamiseen ja muukalaiseksi nimeämiseen liittyy myös vallankäyttö. Valta toimii yleensä paikallisesti ja sen osapuolet ovat toisiinsa nähden aina eriarvoisia (Hall 2002, 195). Tämä näkyy Vikin teoksessa selvästi, sillä erilaisuutta hyödyntävä vallankäyttö on teoksessa tyypillisintä nimenomaan yhteisön ja yksilöiden tasolla. Yhteiskunta ei varsinaisesti puutu seleesien kohtaamaan syrjintään, vaikka periaatteen tasolla seleesien ja ihmisten tulisi olla tasa-arvoisia yhteiskunnan jäseniä.

Seleesiviranomaiset lähettävät Corildonin perään ”varjon”, siis jäljittäjän, jonka tehtävänä on tuoda laitonta magiaa luoneet seleesit vastaamaan teoistaan oikeudessa. Seleesiviranomaiset huolehtivat hyvin tarkasti, että laittomuuksia tehneet seleesit vastaavat teoistaan ihmisten oikeusjärjestelmän mukaisesti, jotta ihmiset pysyvät suopeampina seleesejä kohtaan. Corildon

pelkää peräänsä lähetetyn varjon tapaamista, sillä kiinnijääminen tarkoittaisi ”nöyryyttävää reissua takaisin pohjoiseen” ihmisoikeuteen. (HSNA, 169.) Koska ihmisten suhtautuminen seleeseihin on negatiivisempi kuin ihmisiin, oikeudenkäynti tuntuisi Corildonista tarkoitukselliselta nöyryyttämiseltä. Corildonia uhkailleet ja ampuneet ihmiset sen sijaan eivät joudu vastaamaan teoistaan kenellekään, poliisit tai muut viranomaiset eivät puutu heidän tekemiinsä vääryyksiin, vaikka Corildon ajautui käyttämään kykyjään laittomasti vain puolustaakseen itseään ja Aleiaa.

Ainoa teoksessa esitelty alue, jossa seleesit ovat normaaleja eivätkä lainkaan oudoksuttuja, on Seleesian saariryhmä etelässä. Saariryhmän alueella asuvista valtaosa on seleesejä, mutta joitakin ihmisiä työskentelee saaren suurimmissa kaupungeissa. Teoksessa ei kerrota, miksi seleesit ovat päätyneet asumaan juuri tuolle saarelle, mutta ilmeisesti heitä ei ole ajettu sinne pois ihmisyyteisöistä, vaan seleesit ovat asuneet aina saarella. (Vik 2017a.)

Vaikka Corildon on kotoisin Seleesiasta, hän ei olisi palannut sinne, ellei hänen olisi ollut pakko Aleian lumouksen takia. Corildon on muuttanut vapaaehtoisesti ihmisten asuttaman Wyelin kylän lähelle, pois Seleesiasta. Teoksessa ei kerrota, miksi Corildon ei halua asua seleesiyhteisössä, mutta hänen epävarmuutensa Seleesiaan palaamisesta antaa ymmärtää, että Corildon ei ole pystynyt asumaan enää kotonaan vanhempiensa ja sisarustensa kanssa jostakin syystä. Corildon ei koe kuuluvansa joukkoon täysin seleesienkään keskuudessa, vaikka hän kuuluu kunnioitettuun ja mahtavaan Ma’Bathaen sukuun (ks. esim. HSNA, 524). Corildon ei pidä oman ylemmyytensä esiintuomisesta, vaan haluaisi olla tavallinen ja tasavertainen muiden kanssa. Siksi hän esimerkiksi painokkaasti kieltää Aleiaa herroittelemasta itseään.

Tarkastelen Vikin teoksesta seleesi Corildonin toiseuden kokemuksia seuraavaksi kolmen esimerkin kautta.

“Kuka sinä olet? Mitä tulit hakemaan täältä?”

Tyttö vaikutti yllättyneeltä. “Mikä *sinä* oikein olet?” hän puuskahti. – –

Corildon tarkasteli häntä hetken pää kallellaan. “Olen seleesi”, hän vastasi hiljaa.

Tyttö hätkähti. Kynttelikköä pitelevät kädet huojahivat alemmas.

“Hämäränkulkija, yöneläjä”, Corildon jatkoi tytön kasvonilmeitä tarkkaillen. “Jälkimmäinen tosin on keho nimitys, sillä olemme valveilla myös päiväsaikaan kuten huomaat. On värikkäämpiäkin ilmaisuja, mutta niitä en mielelläni toista naisseurassa.” Hän hymyili synkästi. “Jossakin päin maailmaa meitä kutsutaan demoneiksi.”

– –

Hän [Aleia] nuolaisi lohkeilleita huuliaan ja suoristi äkillisesti ryhtinsä.

“Olen pahoillani äskeisestä, hyvä herra”, tyttö sanoi yrittäen pitää äänensä tasaisena.

Corildon kohotti kulmiaan.

”Mitkään kuvat eivät olisi voineet valmistaa minua kohtaamaan tuollaisia silmiä.” (HSNA, 45–46.)

Yhdessä pitkälle matkalle lähtevän kaksikon ensikohtaaminen on osuva esimerkki siitä, millaista on olla selesinä ihmisyyhteisössä. Aleia ei edes vastaa Corildonin kysymykseen, vaan kysyy vastakysymyksenä hyvin suoraan, mikä olento Corildon on. Aleia ajattelee selkeästi oman kysymyksensä vastauksen olevan tässä kontekstissa tärkeämpi ja keskeisempi keskustelun jatkumisen kannalta, ja kysymyksen välttämättömyys määrittää myös keskustelun tulevaisuuden (vrt. Palonen 2003, 39). Vaikka kysymys on Aleian kannalta välttämätön keskustelun jatkamiseksi, Corildonin näkökulmasta kysymys ei relevantti: Corildon ei ole vierailmassa, vaan Aleia on Corildonin kutsumattomana vieraana. Aleian kysymys tekee Corildonin toiseuden tälle selväksi, vaikka Corildon on enemmän omassa ympäristössään selesien omistamassa rakennuksessa kuin ihmisenä Aleia.

Aleia sinuttelee itseään (oletettavasti) iäkkäämpää ja ylempiluokkaisen näköistä Corildonia, mikä loukkaa Corildonia. Aleian puhuttelu antaa ymmärtää, että hän pitää itseään Corildonia ylempiarvoisena: sinuttelua pidetään teoksen maailmassa osoituksena joko hyvin läheisestä suhteesta tai omasta ylemmyydestä. Corildon vastaa kysymykseen suoraan mutta hiljaisella äänellä, pystymättä kiistämään erilaisuuttaan. Corildon ei puolustaudu, vaan ennemmin lannistuu huomattessaan Aleian asenteen olevan selkeästi negatiivinen. Corildon on auttanut ja hoitanut sairasta tyttöä koittaen osoittaa kunnollisuutensa, ja silti tämä ensimmäisenä pelästyy ja käyttäytyy epäkohteliaasti.

Aleia luo toiminnallaan kuilun Corildonin ja itsensä väliin ja saa Corildonin tuntemaan oman muukalaisuutensa ihmisyyhteisössä. Corildonin kysymys Aleialle on yleinen tytön intressejä ja henkilöä koskeva tiedustelu, kun taas Aleian kysymys on sävyiltään alentava, eikä Aleia osoita siinä kiinnostusta niinkään Corildonin *henkilöön* vaan ennemmin tämän lajiin. Aleia viittaa Corildoniin kysymyssanalla ”mikä”, jolla yleensä viitataan esineisiin, eläimiin tai abstrakteihin asioihin. Yleiskielessä ihmisiin viitataan yleensä kysymällä ”kuka” (Kotus 2015). Tämäkin saa Corildonin tuntemaan toiseutensa Aleiaan ja muihin ihmisiin nähden.

Vaikka Corildon pettyy Aleian epäkohteliaaseen käytökseen, hän ei ole aivan varma tämän suhtautumisesta selesihin. Siksi Corildon yrittää ottaa selvää Aleian asenteesta itseään ja

yleisesti seleesejä kohtaan kuvailemalla lajiaan kolkolta kuulostavilla nimityksillä ”hämäränkulkija” ja ”yöneljä”, jotka on monesti aktuaalisessa maailmassa totuttu liittämään kauhukirjallisuuden eläviin, esimerkiksi vampyyreihin (ks. esim. Stoker 2010). Samalla hän tarkastelee, mitä Aleian kehonkieli paljastaa tämän ajatuksista. Corildon ehkä jopa toivoo tytön järkyttyvän, sillä Corildon korostaa lajiinsa liitettyjä negatiivisia stereotyyppioita eikä aluksi edes yritä kertoa totuudenmukaista kuvausta seleeseistä Aleialle. Corildon ehkä haluaisi saada Aleiasta vielä negatiivisemmän reaktion, jotta saisi oikeudenmukaisen syyn heittää hänet ulos Seleesien tieteellisen toiminnan edistämisen seuran tiloista. Corildon haluaisi palata jälleen omaan tuttuun yksinäisyyteensä ja turvalliseen arkeensa. Corildon on luonut itselleen kylmän ja kyynisen kuoren, joka suojaa hänen haavoittuvaa minäänsä (vrt. Kristeva 1992, 19). Corildon haluaa olla itse ajatustensa kanssa, eikä kaipaa epäystävälliseltä vaikuttavaa Aleiaa muistuttamaan itseään omasta erilaisuudestaan. Siksi hän yrittää ilkeydellä saada Aleian järkyttymään ja haluamaan itse lähteä pois.

Jatkaessaan Corildon selventää, että nimitykset ovat ihmisten seleeseille keksimiä, eivätkä ne edes kuvaa seleesejä totuudenmukaisesti. Kuitenkin hän omilla puheillaan pitää yllä negatiivisia käsityksiä seleeseistä. Hän käyttää paljon negatiivisia ilmauksia ja kertoo millaisia tarinoita seleeseistä liikkuu. Vaikka hän tekee selväksi, että määritelmät ja tarinat ovat ihmisten keskuudessa liikkuvia uskomuksia, niiden eteenpäin kertominen pitää osaltaan niitä elossa.

Lopuksi Corildon sanoo synkän ivallisesti, että muualla seleesejä kutsutaan jopa *demoneiksi*. Corildon haluaa näin painottaa kontrastia oman itsensä sekä käytöksensä ja ihmisten epäluulojen välillä. Corildon haluaa epäsuorasti tehdä selväksi Aleialle, ettei hän ole ihmisten keksimien määritelmien mukainen muukalainen, vaan sivistynyt herrasmies. Hän ei varsinaisesti vaikuta demonilta pelastettuaan Aleian paleltumiselta ja jättäessään epäsoveliaat seleesejä koskevat ilmaukset sanomatta naisseurassa. Toisaalta seleesien toiseuden kokemukset ovat Corildonin esimerkin mukaan erilaisia eri paikoissa, joissakin paikoissa heitä pidetään vain yöllä elävinä olentoina, toisaalla sieluttomina hirviöinä, vaikka seleesien laji on kaikkialla samanlainen. Corildon ei kuitenkaan selvennä, missä päin ihmiset käyttävät millaisiakin nimityksiä ja kuinka yleisiä erilaiset negatiiviset määritelmät seleeseille ovat.

Samalla Corildon tiedostamattomasti tai tietoisesti identifioi itsensä *meihin* ja ihmiset *teihin*, korostaen näin omaa ulkopuolisuuttaan Aleiaan nähden. Corildonin maailma on dikotomisesti

jaettu ihmisiin ja seleseihin, jotka eivät voi olla samaa ryhmää; selesit ovat *me*, ihmiset *ne*. Nuo toisenlaiset muukalaiset ovat joiltakin osin kuin *me*, esimerkiksi ulkonäöltään, mutta eivät kuitenkaan erilaisuutensa vuoksi koskaan voi olla osa *meitä*. (Vrt. Hall 2002.) Tämä maailmojen selkeä jakautuminen voi olla tietoista kiinnipitämistä omasta erilaisuudesta. Kristevan (1992, 20) mukaan muukalaiset *kiintyvät* omaan erilaisuuteensa, eivätkä toisaalta haluakaan luopua siitä, vaikka toisaalta haluaisivatkin olla kuten valtaväestö. Corildon tuntuu korostavan hänen ja Aleian erilaisuutta nimenomaan pitääkseen kiinni omasta erilaisuudestaan eikä anna Aleialle edes mahdollisuutta identifioitua samaan ryhmään hänen kanssaan. Aleia huomasi Corildonin itsestään poikkeavaksi vain silmistä, mutta Corildon tekee negatiivisella selesien kuvauksellaan Aleialle selväksi, että heidän on mahdotonta kuulua samaan ryhmään. Corildon valitsee kuvaukseensa lajistaan ilmaukset, joilla tuskin kukaan varsinaisesti haluaisi kuvata identiteettiään, etenkin nuori ja tavalliselta vaikuttava nuori ihmisenäinen.

Aleian suhtautuminen Corildoniin muuttuu hänen huomattessaan Corildonin olemuksen muutoksen. Hän pahoittelee epäkohteliasta käytöstään ja kutsuu jopa Corildonia *hyväksi herraksi* painottaakseen Corildonille, ettei usko hänen olevan uhka itselleen sekä osoittaakseen nöyryytensä. Aleia saattaa toisaalta saattaa pelästyä niin paljon, että tahtoo nöyristelemällä pitää Corildonin suopeana itselleen, jottei hänelle käy huonosti. Hän vierastaa selesimiestä vielä hieman ja joutuu pinnistelemaan pitääkseen äänensä vakaana puhuessaan ja yrittää selittää, miksi käyttäytyi tökerösti. Lisäksi Aleia korjaa ryhtiään korostaakseen omaa asemaansa ja tehdäkseen Corildonille selväksi, että on itsekin sivistynyt ja älykäs nainen sekä vaikuttaakseen rohkeammalta ja uskottavammalta. Corildon ei tästä piittaa. Hän hieman yllättyy nopeasta asenteenmuutoksesta, mutta suhtautuu edelleen viileästi Aleiaan, eikä vastaa mitään tämän pahoitteluun. Vaikka Corildon osoittautuisikin herrasmieheksi, se ei poista hänen muukalaisuuttaan Aleian silmissä vielä. Corildonin identiteetti näyttää Aleialle ristiriitaisena luotettavan ja arvostettavan yläluokkaisen miehen sekä oudon, erilaisen ja pelottavan muukalaisen välillä.

Seuraava esimerkki tuo paremmin ilmi ihmisten ennakkoluulojen vaikutuksia Corildonin kokemuksiin toiseudesta.

“Seleeseistä kerrotaan vähintään yhtä karmivia juttuja kuin villeistä.” Corildonin hymy ei näyttänyt huvittuneelta. “On totta, että elämme vanhemmiksi kuin te ja osaamme havainnoida maailmaa eri lailla, mutta harva meistä pystyisi kyvyllään todella vahingoittamaan ketään.”

—
“Meillä on moraali ja oikeudentaju aivan samoin kuin ihmisillä. Noudatamme lakeja. Yksittäisiä hulluja löytyy jokaisesta kansakunnasta.” Hän hieraisi kasvojaan näyttäen äkkiä uupuneelta. (HSNA, 284.)

Corildon kertoo Aleialle ensin autiolla seudulla asuvista *villeistä*, jotka ovat brutaaleja, mutta eivät ainakaan juuri tuolla hetkellä vaarallisia matkajille. Tämän jälkeen Corildon kertoo seleeseihin liitetystä juoruista. Hän selittää Aleialle, joka tosin ei edes kysynyt mitään, miten seleesit pääpiirteissään eroavat ihmisistä, ja mitä perustavanlaatuisia samankaltaisuuksia heillä on. Kuitenkin Corildon määrittelee jälleen puhuessaan seleesit *meiksi* ja ihmiset *teiksi* luoden etäisyyttä oman lajinsa ja ihmisten välille. Näin puhumalla Corildon luo etäisyyttä myös itsensä ja Aleian välille lokeroimalla itsensä toiseen ryhmään ja Aleian ryhmään, joka suhtautuu ennakkoluuloisesti Seleeseihin. Corildon siis piilevästi identifioi Aleian ennakkoluuloiseksi.

Vaikka Corildonin maailma näyttää läpi teoksen kahtiajakautuneelta *meidän* ja *teidän* muodostamalta maailmalta, katkelmasta paljastuu, että Corildonin maailmassa on olemassa vielä kolmas ryhmä, johon eivät identifioitu seleesit eivätkä ihmiset: villit. Heistä ei puhuta teoksessa kuin muutamissa maininnoissa, mutta vallitsevat asenteet tulevat jo edellä mainitusta katkelmasta hyvin ilmi: seleeseistä kerrotaan “vähintään yhtä karmivia juttuja kuin villeistä”. Villeistä kerrottavat tiedot ja uskomukset ovat siis karmivia ja aiheuttavat vahvoja ennakkoluuloja, mutta seleeseistä kerrotut tarinat ovat mahdollisesti jopa villeistä kerrottujakin kaameampia. Teoksessa ei kerrota tarkemmin, miksi seleeseistä kiertää niin järkyttäviä ja Corildonin mukaan ilmeisen valheellisia tarinoita, mutta ne tuntuvat olevan vanhoja ja hyvin pysyviä.

Seleeseihin ja villeihin liittyvissä asenteissa on nähtävissä kolonialismille tyypillistä erilaisuuden eriarvoistamista, eikä heitä ajatella *tosi ihmisinä* (ks. Hall 2002, 125). Vaikka seleesit eivät olekaan varsinaisesti ihmisiä, heidän lajinsa on hyvin läheinen ihmisille ja osa ihmisistä pitää seleesejä ihmisten veroisina ja kaltaisina. Silti Corildon ei missään vaiheessa pohdi tai yritä murtaa villeihin liitettyjä stereotypioita, vaikka seleeseihin liittyvät, eriarvoistavat stereotypiat hänen mukaansa ovat pääosin epätosia tai vahvasti liioiteltuja. Hallin (2002, 190–191) mukaan *stereotyypistäminen* “pelkistää, olemuksellistaa ja luonnollistaa sekä

jähmettää eroja” poissulkien ja karkottaen epätoivottuja piirteitä ja epänormaaliutta omasta viiteryhmästä. Corildon vastustaa oman viiteryhmänsä, siis selesien, erilaistamista, mutta joko tietoisesti tai tiedostamattaan kannattaa stereotyypittelyä puhuessaan villeistä. Corildon ei pysähdy kyseenalaistamaan villeistä liikkuvia huhuja, vaikka yrittää jatkuvasti kumota selesejä koskevia juoruja. Corildonin toiminnan voi nähdä oman erilaisuuden häivyttämisenä: hän haluaa huomaamattomasti pitää yllä eroavaisuuksia korostavia tarinoita villien ja sivistyneiden ihmisten välillä, jotta voi itse identifioida selesit villien yläpuolelle. Vikin teoksessa ei kuitenkaan esitellä yhtäkään villiä, joten lukija ei saa tietää, millaisia primitiivisiksi kuvatut ihmiskansan jäsenet ovat muualla kuin henkilöhahmojen kertomuksissa.

Ihmisten ja selesien välillä on selkeä ero, eivätkä selesit toisaalta yritäkään olla ihmisiä, mutta Corildonin puheesta kuultaa turhautuneisuus ainasiin epäluuloihin: hän kertoo selesien olevan kunnollista kansaa, mutta “yksittäisiä hulluja löytyy jokaisesta kansakunnasta”. Corildon siis myöntää, etteivät selesitkään ole täydellisiä ja joskus jotkut yksittäiset selesit ovat ehkä tehneetkin kunniaattomia tekoja. Corildon vetoaa mielenvikaisuuteen käyttämällä sanaa ”hullu” viitatessaan väärin toimineisiin seleseihin. Virkkeeseen liittyy oletus, että valtaväestö eli terveet selesit eivät tee tekoja, jollaisista huhut kertovat. Toisaalta Corildonin sanoma lause viittaa myös ihmisiin: epävakaita yksilöitä löytyy ihmisistäkin, ei vain seleseistä. Corildonin turhautuneisuus ilmenee äkillisenä uupumuksena, kun hän on saanut sanottavansa sanottua; hän on joutunut selittämään samoja asioita jo hyvin lukuisia kertoja pelkästään hänen ja Aleian matkan aikana (ks. esim. HSNA, 119), puhumattakaan ajoista ennen Aleiaa ja siksi samojen asioiden toistaminen ja samojen stereotyyppien kumoaminen uuvuttavat Corildonia. Hän on kyllästynyt olemaan eksoottinen, erilainen ja kauhua herättävä muukalainen (vrt. Hall 2002, 191).

Kolmas esimerkkini teoksesta havainnollistaa Corildonin ja Aleian valtasuhteita: heillä kummallakin on valtaa toisiinsa nähden, vaikka he suhtautuvatkin valtaan eri tavoin.

“Talvi on pitkä. Minä tarvitsen rahaa enkä aio tienata sitä myymällä itseäni loskaisissa kadunkulmissa. Siksi pyydän, ettette heittäisi minua kadulle.”

Corildon tuijotti häntä typeryneenä. “Millaisena hirviönä sinä minua pidät?”

“En pidä teitä hirviönä, herra Ma’Bathae. Pidän teitä herrasmiehenä.”

--

“Tulette huomaamaan pian, että voin olla monin tavoin hyödyksi, herra Ma’Bathae.”

Corildon irvisti ja kohotti kätensä torjuvasti hänen suuntaansa.

“Loreldonin nimessä, älä enää koskaan herroittele minua. Sano Corildon. Pelkkä Corildon.” Hän harppoi nykivin liikkein ovea kohti. “Huomauttaisinkin vielä, etten ole palkkaamassa sinua Seuran palvelukseen. Voit jäädä, kunnes saamme asiasi selvitettyksi, tilaa on runsaasti. Saat ylläpidon, puolet ruuistani homehtuu kuitenkin aina kaappeihin. Kunhan pysyt poissa tieltäni etkä häiritse työntekoani.”

“En tietenkään, her... Corildon.” (HSNA, 63.)

Edellä mainitussa katkelmassa sekä Corildonin että Aleian valta ja toisaalta riippuvaisuus toisistaan tulevat hyvin esiin. Aleia on vahvatahtoinen nainen, joka selvästi tietää, millä keinoin pystyy vaikuttamaan Corildoniin, vaikka he eivät ole tunteneet joitakin päiviä. Corildon taas haluaa olla riippumaton, mutta ottaa Aleian vastuulleen tämän niin vaatiessa. Kuten Aleia sanoo Corildonille, hän luottaa täysin tämän moraaliin ja hyviin käytöstapoihin, ja mainitessaan ainoan vaihtoehdonsa olevan kadulla itsensä elättäminen Aleia uskoo vahvasti, ettei Corildon antaisi hänelle käydä niin. Corildon kuitenkin järkyttyy Aleian vihjailuista, sillä hän ei voi uskoa Aleian luulevan häntä niin julmaksi ja sydämättömäksi. Aleia vastaa ja tuo ilmi, ettei uskonutkaan Corildonin tarjoavan hänelle vaihtoehdoksi katutyön elämää, koska Corildon on Aleiankin mielestä sivistynyt ja yläluokkainen herrasmies. Aleia osoittaa valtansa Corildoniin nähden saamalla hänet myöntymään Aleian vierailun jatkumiseen. Toisaalta Aleia on täysin riippuvainen Corildonin suostumuksesta ja tietää sen itsekkin. Vaikka hän luottaakin Corildonin inhimillisyyteen, hän ei voi olla täysin varma Corildonin suopeudesta, vaan vaikuttaa itsevarmemmalta kuin ehkä todellisuudessa onkaan. Päätös Aleian kohtalosta jää selesimiehelle, ja lopulta Corildon suostuu, näennäisen vastentahtoisesti mutta kuitenkin vapaaehtoisesti. Corildon perustelee päätöksensä Aleialle arkisilla asioilla, mutta taustalla vaikuttaa myös Corildonin kumppanuuden- ja seurantarve. Corildon kaipaa vierelleen tasavertaista (platonista) kumppania, mikä ilmenee vaatimuksena epämuodollisesta puhuttelusta.

Corildon vierastaa voimakkaasti Aleian muodollista puhetapaa tämän kutsuessa Corildonia aluksi tittelillä ja sukunimellä, vaikka Aleia puhuttelee ylempiarvoistaan teoksen yhteiskunnan normien mukaisesti. Vaikka Corildon tahtoo kuulua joukkoon ja osoittaa olevansa kuten muutkin sivistyneet miehet, hän ei tahdo korostaa omaa ylemmyyttään Aleiaan nähden vaatimalla Aleiaa noudattamaan puhuttelussaan muodollisuutta. Corildon vastustaa muodollista puhetapaa jopa yllättävän paljon, hän irvistää ja käyttää seleseille tyypillistä sadattelumuotoa *Loreldonin nimessä* (Vik 2017a) käskiessään Aleiaa lopettamaan muodollisen

puhuttelun. Corildon on Seleesiassa tunnettua, vanhaa ja voimakasta sukua, ja hänen voisi olettaa olevan tottunut muodolliseen puhutteluun. Etenkin nuorelta ja tuntemattomalta ihmisnaiselta epämuodollisen puhuttelun vaatiminen voi olla outoa ja jopa säädytöntä. Corildon ei kuitenkaan selkeästi halua identifioitua Aleiaa ylempiarvoiseksi tai paremmaksi, vaikka hänellä on paljon valtaa Aleian tulevaisuutta ajatellen, onhan Corildonin käsissä Aleian tulevaisuus. Valta ja vastuu eivät kiehdo Corildonia, minkä hän tekee selväksi käskemällä Aleiaa pysymään poissa hänen luotaan ja olemaan häiritsemättä. Corildon ei halua olla vastuussa Aleiasta, koska tällöin he eivät olisi tasavertaisia, vaan heidän välillään olisi yksipuolisen riippuvuussuhteen luoma kuilu. Hän ei halua lisätä heidän välillään jo olevia lajien ja sukupuolen muodostamia eroavaisuuksia valtasuhteiden kautta.

Corildon perustelee Aleialle, miksi tämä saa jäädä, ja että tämän jääminen Seuran tiloihin joksikin aikaa on jopa hyödyllistä Corildonille. Hän ei halua Aleian luulevan, että hän odottaa tältä palveluksia, vaan auttaa hyväntahtoisuudestaan ja yhteiskunnan normeihin kuuluvasta velvollisuudentunteesta heikompia kohtaan. Velvollisuudentunto ilmenee katkelmassa Corildonin järkytyksestä Aleian vihjatessa kadulle heittämisestä. Corildon olisi omasta mielestään hirviö, jos pakottaisi Aleian kadulle. Corildon haluaa osoittaa olevansa yhteiskunnan normien mukainen yhteisön jäsen, eikä stereotyyppien ja uskomusten esittelemä toinen, ”hirviö” (vrt. Hall 2002, 191–192). Corildon tahtoo mahdollisesti todistaa Aleialle olevansa mainitun kaltainen herrasmies, joka ei jätä yllättävää vierastaan pulaan. Kuitenkaan Corildon ei ole kovin ystävällinen tai ilahtunut Aleian vierailun jatkumisesta, sillä hän on tottunut työskentelemään ja olemaan yksin, joten hän painottaakin Aleiaa olemaan häiritsemättä itseään. Corildon ei ole tottunut olemaan tekemisissä ihmisten kanssa, eivätkä hänen kokemuksensa ihmisistä ole järin positiivisia monistakaan ihmisistä, mikä saattaa vaikuttaa hänen haluttomuuteensa Aleian majoittamiseen. Hän ei ilmeisesti ole tottunut asumaan samoissa tiloissa *ihmisnaisen* kanssa, mutta hänellä ei ole juuri vaihtoehtoja. Aleia on avuton muistamattomuutensa takia, ja hän toisaalta osaa vaatia Corildonilta apua, joten Corildonin ei auta kuin myöntyä.

Vaikka Corildon näennäisen vastentahtoisesti myöntyy, hän ei osoita olevansa ärtynyt tai pettynyt Aleian asumisesta kanssaan. Hän asettaa jäämiselle ehdot, mutta käyttäytyy kuitenkin hillitysti ja kohteliaasti. Corildon ei halua alkaa kenenkään huoltajaksi, koska ei osaa pitää

huolta kunnolla edes itsestään. Tästä kertoo sivuhuomautus ruokien homehtumisesta kaappiin: Corildon ei viitsi tai kykene suunnittelemaan elämistään niin, että ruokahävikkiä ei tulisi. Asia on merkittävä, sillä teoksen maailma ei ole teollistunut, joten ruokaa ei välttämättä ole aina yllin kyllin.

3.2 Aleian kokema toiseus

Hypoteesini mukaan Aleian kokema toiseus poikkeaa edellä tarkastellusta Corildonin selesinä kokemasta toiseudesta. Corildon on luokiteltu muukalaiseksi yhteisössä jo ennen kuin kukaan on vaihtanut hänen kanssaan sanaakaan, sillä selesien ulkonäöstä voi päätellä, etteivät he ole ihmisiä. Aleian muukalaisuus on vaikeampaa havaita ulkoapäin. Aleian kokema toiseus aiheutuu ensisijaisesti hänen muistamattomuudestaan ja on Kristevan (1992, 13) mainitsemaa oman erilaisuuden tiedostamista. Toisin kuin Corildonin toiseus, tätä erilaisuutta ei tiedostakaan ensimmäisenä muu yhteisö, vaan yksilö, eli Aleia itse. Muulla yhteisöllä ei ole oikeastaan keinoja huomata Aleian erilaisuutta, sillä ulkoisesti Aleia on aivan tavallinen nuori ihmisenäinen, mutta hänellä ei ole tietoa juuristaan eikä mitään muistikuvia esimerkiksi perheestään tai ystävistään.

Aleia on lumous, joka aiheuttaa muistojen menettämisen ja joka vaikuttaa välillä hänen ulkoiseen olemukseensa (sinisenä hehkuminen, esim. HSNA, 32) ja välillä hänen kokemuksiinsa (mm. huonojen tuulten aistiminen, HSNA, 89). Aleia ei ensin itse tiedä olevansa lumottu, ja Corildonin täytyy kertoa hänelle hänen huomattavasta poikkeuksellisuudestaan, ehkä jopa ainutlaatuisesta erilaisuudestaan. Tuon tiedon myötä Aleian tuntema erilaisuus on toisaalta samankaltaista kuin Corildonin selesinä kokema toiseus: Aleialla on ominaisuuksia ja kykyjä, joita ihmiset eivät voi saada. Aleia uskoo, että nuo ominaisuudet aiheuttaisivat epäluuloja ja inhoa ihmisissä jos he saisivat tietää Aleian erilaisuudesta ja saavat Aleian vetäytymään etenkin tuntemattomien seurassa.

Aleialla on lumouksestaan johtuen samankaltaisia kykyjä kuin joillakin seleseillä, ja lisäksi joitakin ominaisuuksia, joita edes seleseillä ei ole. Aleia ei halua ihmisten tietävän hänen erityisyydestään, sillä ihmiset suhtautuvat julmasti ja vihamielisesti yliluonnollisiin olentoihin ja aivan erityisesti ihmisiin, joilla on poikkeavia kykyjä: "Ihmiset nylkisivät tytön elävältä, jos tietäisivät mitä hän oli väittänyt tunteneensa. Vaikutti siltä, että Aleia ymmärsi sen itsekkin." (HSNA, 93). Vaikka Aleian erilaisuus aiheuttaa hänelle joukkoon kuulumattomuuden tunteita

ihmisten parissa, eikä kuulu seleeseihinkään. Siksi hän kokee olevansa erilainen myös ollessaan Corildonin kanssa. Hän ei tahdo etsiä itseään ja menneisyyttään aloittamalla elämässä alusta jossakin, vaan tahtoo päästä Corildonin avulla Seleesiaan, jotta hänen erityislaatuisuutensa selviäisi perin pohjin. Vaikka Aleian muistot palautuvat vähitellen sitä mukaa, kun jokin menneisyydestä tuttu tilanne osuu kohdalle, se ei riitä Aleialle, vaan hän haluaisi muistaa menneisyytensä kokonaisuudessaan. Aleia ei voi olla varma, etteivät uudetkin muistot häviää myöhemmin, ja siksi hän tekee kaikkensa muistaakseen onnen hetkensä perinpohjaisesti. Lukijalle paljastuu teoksen edetessä, että uudetkin muistot voivat kadota lumouksen takia, mutta Aleia itse ei huomaa menettäneensä muistikuvia (HSNA 494–495). Lumous pitää hyvin tiukasti Aleian tärkeimpiä muistoja otteessaan, eikä kokemusten kautta muistiin palautuneet muistot välttämättä palaa pysyvästi (esim. HSNA 511–512).

Aleialla ei ole kokemuksia syrjinnästä kuten Corildonilla on, ja siksi heidän asenteensa toiseutta kohtaan ovat erilaiset. Corildon on toisaalta turhautunut omaan erilaisuuteensa, mutta haluaa toisaalta pitää siitä kiinni. Aleia taas ei ole vielä ehtinyt turhautua ennakkoluuloihin, mutta ei myöskään halua kokea erilaisuutta, vaan haluaa saada muistonsa ja sen myötä menneisyytensä takaisin sekä poistaa lumouksen itsestään, jottei unohtaisi enää asioita ja voisi turvallisesti kiintyä ihmisiin ja luoda suhteita.

Aleia tuntee teoksessa yksinäisyyttä ja etäisyyttä muihin, sillä hän – tai kukaan muukaan, kenet Aleia matkan aikana tapaa – ei ole koskaan nähnyt vastaavankaltaisia ominaisuuksia kenelläkään, ja teoksen todellisuudessa Aleian kykyjen kaltaiset ilmiöt pitäisivät olla mahdottomia (ks. esim. HSNA s. 90, 92, 185). Ne hämmentävät Seleesien tieteellisen toiminnan edistämisen seuran tutkijana työskentelevää Corildonia kerta toisensa jälkeen (HSNA, 79). Aleia on niin poikkeava, että hän tietämättään jopa välillä pelottaa Corildonia (HSNA, 497). Aleia ymmärtää, että hänen takiaan hänen lähellään olevatkin ovat jatkuvassa vaarassa, sillä Aleia on niin poikkeuksellinen, että useat tahot tahtovat hänelle tavalla tai toisella ja eri syistä pahaa. Hänen lumouksensa kaltaista ei tiedetty olevan mahdollista tehdä, se ikään kuin yhdistää ihmisen ja seleesin ja on siis jotain aivan uudenlaista ja jopa arvaamatonta. Näin ollen kukaan ei tiedä, miten lumous toimii ja millaista vahinkoa se voi mahdollisesti aiheuttaa. Aleia ei halua, että kukaan saa kuulla hänen “tilastaan”, hän itse ajattelee kykynsä ja erityislaatuiset ominaisuutensa kuin sairautena, josta hänet tulee parantaa (HSNA, 93). Tämän

takia Aleia tietoisesti etäännyttää ja vieraannuttaa itsensä useimmista heidän matkalla kohtaamistaan ihmisistä ja aiheuttaa näin itselleen myös tunteita toiseudesta ja ulkopuolisuudesta. Aleia ei halua elää pelossa tai syyllisyydessä läheistensä vahingoittumisesta, eikä toisaalta halua tuntea läheistensä jatkuvaa huolta hänen hyvinvoinnistaan. Siksi hän kokee, että on parempi olla kiintymättä kehenkään.

Vaikka muut eivät voi ulkoapäin havaita Aleian kokonaisvaltaista erilaisuutta ja erityisiä kykyjä, Aleia on silti muukalainen. Hän matkaa Corildonin mukana ja Corildonin tuttavien seurassa, eivätkä he tunne Aleiaa entuudestaan lainkaan, siksi Aleia tuntee usein olevansa yksin ja erilainen. Vaikka Aleia koittaa olla kiintymättä kehenkään kovin vahvasti, hän kuitenkin kaipaa tasavertaista seuraa ja kumppanuutta henkilöltä, jonka kanssa voisi unohtaa erityisyytensä ja liikkuvan arkensa. Esimerkiksi Aleian ja Corildonin viettäessä iltaa Corildonin entisen heilan tanssiravintolassa Aleia tuntee syvää yksinäisyyttä ja yhteenkuulumattomuutta muiden kanssa:

Aleia unohtui tuijottamaan, kun hänen matkakumppaninsa talutti Esmen väkijoukkoon. Äkkiä hän oli yksin. Jostain syystä juuri nyt se tuntui erityisen kurjalta. Kukaan ei ollut taluttamassa häntä tanssilattialle. Aleia huokasi raskaasti ja alkoi sivellä ajatuksiinsa vajoten lenkinsä kirjailua. Se oli kaunis kangas, mutta oliko sillä loppujen lopuksi tänä iltana edes väliä? (HSNA, 367.)

Vaikka Aleia on tanssiravintolassa ja paikka on täynnä ihmisiä, hän tuntee olevansa aivan yksin, sillä kukaan ei hae matkaajaa tanssimaan. Aleia haluaisi olla kuten muutkin ja nauttia huolettomasta illasta ystävien seurassa, mutta hänellä ei ole muita ystäviä kuin Corildon ja Mateo, joka ei ole paikalla. Aleia ei voi tuntea olevansa täysin tasavertainen Corildonin kanssa. Hän on riippuvainen Corildonin avusta. Vaikka Corildon mieluummin välttelisikin vastuuta, hän suhtautuu välillä hyvin holhoavasti Aleiaan. Toisaalta Corildon jättää Aleian yksinään vieraaseen paikkaan tanssittaakseen entistä heilaansa. Tilanne saa Aleian tuntemaan surua irrallisuudestaan matkaseuralaisuudesta: Corildonilla on menneisyys, ja menneisyudessa luodut suhteet tulevat jatkuvasti heidän matkansa aikana heidän avukseen. Aleialla sen sijaan ei ole menneisyydestään mitään, ei ystäviä, muistoja eikä tietoja eri alueista.

Aleia uskoo, ettei kukaan illanviettopaikassa haluakaan tutustua häneen, joten hän alistuu omaan sivullisuuteensa. Kristevan (1992, 18) mukaan toiseuteen liittyy aikaan, paikkaan ja rakkauteen kuulumattomuuden kokemukset. Aleia kokee juuri näitä muukalaisuuden piirteisiin

lukeutuvia tunteita ja alistuu niihin lähes vapaaehtoisesti; vaikka teoksen maailmassa yleensä miehet hakevat naisia tanssimaan, ei ole mahdotonta, että naiset hakisivat miehiä tanssiin, ja Aleian olisi mahdollista olla itsekin aloitteellinen. Hänen surumielinen ja sulkeutunut olemuksensa tuskin myöskään houkuttelee tuntemattomia hakemaan häntä tanssimaan, eikä hän esimerkiksi tarkastele väkijoukkoa löytääkseen edes katseellaan toista yksinäistä, joka voisi mahdollisesti tanssia hänen kanssaan. Aleia siis itse pitää yllä omaa sivullisuuttaan, ilmeisen tiedostamattomasti tosin.

Aleia halusi Mateon rikkovan yksinäisyytensä, iskevän sen kappaleiksi, estävän ajattelemasta sitä mitä ei voinut muistaa. – –

”Aleia?” Mateo sipaisi varovasti hänen hiuksiaan.

Aleia kohotti kätensä kasvoilleen.

Se ei ollut hänen nimensä. *Aleia* ei ollut hänen nimensä.

Mateolla ei ollut mitään käsitystä siitä, minkä kanssa hän oli tekemisissä. Miten olisikaan, eihän Aleia tiennyt sitä itsekään. Hän ei tiennyt edes omaa nimeään. Aleia oli ollut ensimmäisiä niistä sanoista, jotka olivat lipuneet esiin pimeydestä, kun hän oli sydäntalvella herännyt Corildonin luota. Ensimmäinen sana, joka oli kuulostanut nimeltä.

Hänestä tuntui, että hän oli nostanut tuon nimen naamiokseen peittääkseen tulevat valheensa ja sumuttanut kokonaista kaupungillista ihmisiä uskottelemalla olevansa vain tavallinen nuori nainen töitä etsimässä. Huijannut kaikkia wyliläisiä. Kunnan Meehua ja Pokia. Lähestulkoon jokaista, jonka oli kohdannut heräämisensä jälkeen.

Minä en ansaitse häntä, Aleia ajatteli. Mateo ansaitsi parempaa. Hän ansaitsi naisen, joka ei teeskennellyt olevansa muuta kuin oli. Joka ei tuntenut tarvetta kätkeytyä, piilotella vierailta katseilta, kysymyksiltä.

Naisen, joka ei kantanut naamiaita. Ei tällaista kummajaista. (HSNA, 312–313.)

Aleian kokemat toiseuden monet muodot tulevat tässä esimerkissä hyvin esille. Aleia ja Mateo suutelevat aluksi kiihkeästi, mutta Aleia perääntyy tilanteesta ennen kuin se johtaa mihinkään muuhun, sillä ei halua tuottaa pettymystä Mateolle, joka ei Aleian mielestä tunne Aleiaa lainkaan.

Aleia tuntee olevansa yksin ja on yksinäinen. Hallin (2002, 22) mukaan identiteetti muodostuu ”sisäisestä minästä”, joka vuorovaikuttaa itsen ulkopuolella olevan maailman kanssa. Aleian sisäinen minä kyllä vuorovaikuttaa ulkoisen maailman kanssa, mutta Aleia ei tunne sisäistä minäänsä kunnolla. Aleia kokee ulkopuolisuutta vahvasti siksi, ettei hän pysty tarkastelemaan omaa identiteettiään, sillä kokonaisvaltaisen muistinmenetyksen seurauksena hänellä ei ole ikäiselleen nuorelle ihmiselle tyypillisiä kokemuksia tai muistoja mielessään. Aleia muodostaa omaa ”tosi minäänsä” (vrt. Hall 2002, 22) uudelleen vähitellen, mutta hänellä on valtava määrä asioita, joita hän ei muista menneisyydestään ja jotka kuitenkin vaikuttavat esimerkiksi hänen

sosiaaliseen kanssakäymiseensä muiden kanssa, esimerkiksi hänen oikea nimensä. Aleia toivoo, että suora ja välitön Mateo helpottaisi hänen kokemaansa yksinäisyyttä ja saisi hänet tuntemaan itsensä tavalliseksi tytöksi, joka voi kiintyä ja rakastaa pelkäämättä toisen tahatonta vahingoittamista. Edellä olleessa esimerkissä tulee konkreettisesti ilmi, kuinka Aleia pelkää satuttavansa läheisiään: vaikka hän kaipaa läheisyyttä ja ystävyyttä Mateolta, Aleia etäännyttää itsensä pojasta, jottei anna itsestään valheellista kuvaa.

Aleian ja Mateon kiintymyksessä kaksi toiseutta kohtaa. Toinen on yhteiskunnan hylkiö, rahaton katupoika joka elättää itsensä varastelemalla, mutta joka ajatuksiltaan on välitön ja rehellinen. Toinen taas on yhteiskuntaan kelpaava nuori nainen, joka ulkoisesti vaikuttaa tavalliselta, mutta jonka sisällä on perustavanlaatuinen erilaisuus, lumous, jollaista ei ennen ole nähty. Tuo erilaisuus etäännyttää Aleian muista ja saa hänet tuntemaan itsensä muukalaiseksi ystäviensäkin seurassa. Kristevan (1992, 21) mukaan toisen muukalaisen kohtaaminen tasapainottaa matkantekoa, mutta vain, jos kohtaaminen on lyhytaikainen. Teoksessa Aleia löytää turvallisuuden ja rauhan Mateon lähellä, mutta Mateon toivoessa syvempää ja vakavampaa suhdetta heidän välilleen Aleia pelästyy ja peräännyy. Mateo kyllä helpottaa Aleian matkaamista, mutta Aleia ei uskalla kiintyä häneen ennen kuin matka on tehty. Aleia uskoo, että matkan jälkeen hän tuntee itsensä, eikä ole enää kummajainen itselleen, Mateolle tai kenellekään muullekaan. Aleia pelkää ristiriitojen ja tietämättömyyden tuhoavan tuon hänelle jo niin tärkeäksi muuttuneen ihmissuhteen, ja uskoo olevan parempi, jos hän luopuu tuosta ihmissuhteesta jo ennen kuin Mateo tajuaa Aleian erilaisuuden. Aleian toiseuden kokemus eroaa tässä Corildonin toiseuden kokemuksista. Corildon haluaa olla tasavertainen ja tavallinen muiden kanssa, Aleia taas ei halua käyttää ystäviensä ja läheistensä kiintymystä oman tavallisuudenkokemuksensa pohjana, vaan haluaa ensisijaisesti itse tuntea itsensä tavalliseksi.

Aleia haluaa Mateon poistavan hänen yksinäisyytensä. Silti Aleia vetäytyy ja työntää Mateon etäälle muistaessaan, ettei hänen oikea nimensä ole Aleia. Nimi on hyvin keskeinen osa minuutta ja identiteettiä, ja edellä ollessa katkelmassa Aleian oivaltaessa, ettei tuo nimi ole hänen oikea nimensä, hän kyseenalaistaa kaiken viime kuukausien aikana tapahtuneen ja jo muodostuneen identiteettinsä syyttäen itseään valheellisuudesta. Hän tuntee huijanneensa kaikkia, ja pelkää, että muiden saadessa tietää totuuden hänestä tulee jopa nykyistä

yksinäisempi. Aleia syyttää itseään muiden luottamuksen pettämisestä ja soimaa itseään “kunnon ihmisten” huijaamisesta, vaikka hän on toiminut ainoalla pystymällään tavalla yrittäessään sopeutua ja kokea yhteenkuuluvuutta heidän kanssaan. Hän ei herätessään muistanut nimeään ja jotta hän ei olisi joutunut heti aluksi myöntämään erilaisuuttaan, Aleia päätyi sanomaan nimekseen tuon ensimmäisen muistamansa nimenkaltaisen sanan. Aleia ei siis ole kertonut kenellekään tietoisesti tai tahallaan valheita, vaikka hän syyttääkin itseään juuri siitä.

Aleian voimakas reaktio oman onnensa kieltämiseen vaikuttaa samankaltaiselta kuin Kristevan (1992, 15–16) teoksessaan esittelemä muukalaisen onni: haurasta ja hetkellistä. Vaikka Aleia ei näytäkään Kristevan määritelmän mukaiselta muukalaiselta, koska hän ei ole ulkoisesti poikkeava, hän tiedostaa itse oman erilaisuutensa ja pelkää jatkuvasti sen paljastuvan muille. Aleia alentaa itseään ja toistelee itselleen olevansa jollakin tapaa alempiarvoisempi kuin muut ihmisnaiset ja luo näin myös itse eroa muihin ihmisiin. Kristevan (1992, 17–18) mukaan muukalainen suojautuu pettymyksiltä luomalla itselle kuoren, jonka läpi muut eivät pääse ja etäännyttämällä itsensä muista. Edellä olevassa katkelmassakin Aleia ajattelee, ettei ansaitse Mateota ja että tämä on Aleialle liian hyvä kumppani, vaikka Mateo on kadulla asuva taskuvaras. Hän ei suostu uskomaan, että Mateo voisi pitää Aleiasta hänen erilaisuudestaan huolimatta, vaikka Mateo niin matkan aikana vakuutteleeekin.

Vaikka Aleia uskottelee itselleen, että perääntyy Mateon vuoksi, hän pakenee samalla omaa epävarmuuttaan. Aleia liioittelee tekojaan ja erilaisuuttaan itselleen ja vetäytyy inhoamaan itseään. Hän ei halua paljastaa Mateolle erityislaatuisuuttaan, eikä suostu kertomaan mikä hänestä tekee niin erilaisen. Koska Mateo ei näe tätä Aleian kokemaa muukalaisuutta Aleiassa, Aleia kokee velvollisuudekseen olla erossa Mateosta, jottei Aleia vaikuta epärehelliseltä tai pyrkyriltä (vaikka kukaan tuskin ajattelisi hänen olevan pyrkyri Mateon seurassa). Aleia pakottautuu tunteettomuuteen ja kieltää itseltään Mateon seuran, sillä hän ei tahdo loukata Mateota, muttei toisaalta myöskään itseään. Aleialla ei juurikaan ole ystäviä eikä hän muistamattomuutensa takia tiedä mitään edes sukulaisistaan, joten hän tahtoo pitää kiinni niistä, joita hänellä jo on. Aleia ajattelee suojelevansa Mateota itseltään ja valheiltaan ja siksi hän päättää, että on parempi että hän on Mateon kanssa muodollisissa väleissä ja luopuu romanttisesta suhteesta Mateon kanssa. Tämä suojeleminen on kuitenkin myös suojautumista:

Mateo ei voi satuttaa Aleiaa, kun Aleia ei anna itsestään hänelle mitään (vrt. Kristeva 1992, 18–19).

Aleia ei pelkää yksinäisyyttä, mutta tuntee kuitenkin joskus vihaa ja katkeruutta ulkopuolisuutensa ja erilaisuutensa vuoksi. Usein Aleia hillitsee itsensä ja alistuu varotoimiin, joita hänen erilaisuutensa vuoksi on tehtävä. Kuitenkin Corildonin ja Aleian yöpyessä satamakaupunki Jaiphinessa Aleian on palattava illalla majataloon vietettyään hetken ystävänsä Mateon kanssa ja hän on pettynyt ja yksinäinen: “Hän ei muistanut koskaan vihanneensa elämäänsä yhtä raivokkaasti” (HSNA, 398). Vaikka Aleia ei muista mitään menneisyydestään, tuon hetken viha on hyvin voimakasta ja jopa voimakkainta, mitä hän on tuntenut. Yleensä Aleian tuntiessa voimakkaita tunteita hän muistaa jonkin menneisyyden tapahtuman, tai ainakin häivähdyksen jostakin, jos hän on ollut samankaltaisessa tilanteessa aiemminkin. Edellä mainitussa hetkessä tällaista muistoa ei herää. Sen sijaan Aleian viha elämää kohtaan muuttuu vihaksi Corildonia kohtaan, kun Aleialle selviää, ettei Corildon jääkään majataloon vaan lähtee vielä jatkamaan iltaansa naisystävänsä kanssa jättäen Aleian majataloon nukkumaan.

Aleian veri alkoi kiehua niin väkevänä, että hänen täytyi räpytellä silmiään. “Aiotko nyt vain jättää minut tänne yksin? Kaikkien vakuuttelujesi jälkeen?” Hänen äänestään tihkui vieras myrkky. Aleia tunsu suupielensä vääntyvän ilmeeseen, jonka tiesi olevan hyvin ruma. Hän yritti taistella kitkerää tunnetta vastaan säilyttääkseen itsehillintänsä. (HSNA, 399.)

Aleia tuntee ennen kokematon raivoa ja katkeruutta Corildonia kohtaan. Hänestä tuntuu, että Corildon on pettänyt hänen luottamuksensa aikoessaan jättää Aleian yksin majataloon ainakin osaksi yötä. Huolimatta siitä, että Aleia kokee olevansa välillä yksin, hän ei toisaalta pelkää yksinäisyyttä, vaan on tottunut toimimaan itsekseen ja itsenäisesti (HSNA, 81). Aleia joutuu turvautumaan Corildoniin ja luottamaan tämän avuliaisuuteen läpi teoksen. Siksi Aleia on erityisen pettynyt ja raivoissaan, kun Corildon on vaatinut häntä poistumaan Mateon seurasta, mutta lähtekin itse Esmen luokse. Aleia pelkää tulevansa hylätyksi, eikä toisaalta tahdo alistua matkakumppninsa holhottavaksi.

Aleia ei halua antautua vihalleen, jottei menetä arvokkuuttaan ja näytä yksinäisyytensä tuottamaa epätoivoa ja surua matkakumppanilleen. Hän ei kuitenkaan onnistu pyrkimyksessään aivan, äänensävyyn muutos ja kasvojen vääristyminen auttamatta paljastavat Aleian raivon. Aleia kohdistaa raivonsa ja tuskansa Corildoniin ja syyttää tätä yksinäisyydestään ja hylkäämisestään. Kuitenkin riidan lopuksi, kun Corildon suuttuu Aleialle toden teolla, Aleia

tajuaa tehneensä virheen ja häntä alkaa kaduttaa julmuutensa: “Hän oli halunnut raapia toisen vereslihalle ollakseen vähemmän yksin oman pettymyksensä kanssa” (HSNA, 400). Kristevan (1992, 20) tuo lähes alkukantainen raivo liittyy menneisyyden kadottamisen kaipuuseen, jonka muukalainen kohdistaa toisiin mutta joka lopulta satuttaakin muukalaista itseään. Aleialle käy juuri näin, hän purkaa ikäväänsä Corildoniin, mutta loukkaaminen ei lohdutakaan häntä vaan saa hänet tuntemaan itsensä entistä yksinäisemmäksi ja pettyneemmäksi.

Kuitenkin riita myös selvittää Aleian ja Corildonin välejä, tuon riidan sopimisen jälkeen he eivät enää juurikaan riitele ja tuntuvat hieman läheisemmiltä toisilleen kuin aiemmin. Riidan tuoksinnassa he etsivät toistensa kipeimmät kohdat ja lyövät sanoilla toisiaan. He oppivat siis toisistaan jotakin. Kumpikin pelkää yksinäisyyttä ja hylkäämistä, sillä molemmilla on jo kummastakin kokemusta. Ollessaan kumpikin niin valtaväestöstä poikkeavia ja ulkopuolisia, heidän on pystyttävä luottamaan siihen, että he ovat toistensa rinnalla vielä myöhemmin.

Aleian toiseus on erilaista kuin Corildonin, koska Aleian kokemukset johtuvat pääosin identiteetin puuttumisesta. Corildonilla taas toiseus liittyy vahvemmin yhteisöstä tuleviin negatiivisiin ennakkoluuloihin, joiden myötä Corildonin erilaisuus tehdään jatkuvasti hänelle itselleen selväksi. Corildon saattaa tuntea itsensä välillä samanlaiseksi kuin ihmisetkin, mutta pian joku muistuttaa häntä hänen erilaisuudestaan. Aleia taas saattaa hetkeksi unohtaa oman erilaisuutensa, mutta lopulta hän itse muistaa, miten hän eroaa toisista, joilla menneisyyden kokemukset ovat tallessa mielessään.

4 Lopuksi

Olen tarkastellut tutkielmassani siis toiseutta, jota ihmisenkaltaiset kohtaavat Erika Vikin fantasiaromaanissa *Hän sanoi nimekseen Aleia*, sekä näiden toiseuden kokemusten erilaisuutta. Toiseus muokkaa vahvasti kummankin henkilöihahmon kokemuksia ja ajatuksia sekä maailmasta että teoksen muista henkilöistä. Ollessaan yhdessä erilaisia he saavat toisistaan tukea, apua sekä kipeästi kaipaamaansa yhteenkuuluvuuden tunnetta. Toisaalta molemmat henkilöihahmot kokevat kuitenkin olevansa erilaisia toisiinsa nähden, toinen on selesiesimies ja toinen erikoislaatuinen ihmistyttö. Tämä perustavanlaatuinen eroavaisuus saa päähenkilöt kokemaan erilaisuutta myös toisistaan. Tällä tavalla he kokevat olevansa ainutlaatuisia muukalaisuutensa kanssa.

Matkan alussa Aleia ja Corildon ovat toisilleenkin vain kaksi muukalaista, jotka kulkevat rinnakkain samaan suuntaan, tai ennemminkin peräkkäin Corildonin johtaessa matkaa. Kuitenkin vaiheikkaan matkan aikana matkaajat tutustuvat toisiinsa ja lähentyvät. He huomaavat tarvitsevänsä kumpikin toisiaan enemmän kuin haluavat myöntää, ja yrittävät pyristellä pois tuosta riippuvuudesta. Molemmat kohtaavat oman muukalaisuutensa ja auttavat toisensa ylittämään itsensä. Kummallekin yksinäisyys ja ulkopuolisuus on valtava taakka, mutta he saavat toisistaan lohtua ja tukea päästäkseen ulos tuosta vieraudesta ja muukalaisena olemisesta. Vaikka heidän toiseuden kokemuksensa eroavat toisistaan, niissä on myös samankaltaisuuksia, mikä mahdollistaa heidän matkansa jatkumisen.

Hypoteesini koski Corildonin ja Aleian kokemaa toiseutta. Aleian ja Corildonin kohtaamat toiseuden tunteet eivät ole samanlaisia. Corildonia syrjitään ihmisyhteisössä, ja hänen ulkopuolisuutensa on mahdollista nähdä jo hänen ulkonäöstään. Tästä syystä Corildonia muistutetaan hänen erilaisuudestaan ja hän etsii kipeästi tilanteita ja kokemuksia, joissa voi olla tasavertainen ja arvostettu eikä alempiarvoinen muukalainen. Aleian taas pitää itse huolehtia, ettei hän ole samanlainen kuin muut eikä hän siksi uskalla kiintyä kehenkään liikaa. Aleia, toisin kuin Corildon, ei etsi hyväksynnän kokemuksia, vaan keskittää huomionsa matkan tekemiseen, sillä määränpäässä hän uskoo saavansa tavallisuutensa takaisin.

Toisin kuin oletin hypoteesissani, Corildonilla ja Aleialla on myös samankaltaisia toiseuden kokemuksia, vaikka heidän syynsä muukalaisuuden kokemuksiin ovat radikaalisti erilaiset.

Corildon kokee vierautta ihmisten lisäksi omiensa joukossa, eikä tunne kuuluvansa minnekään. Hän jakaa tämän kokemuksen Aleian kanssa, vaikkakin eri syistä. Aleian muistamattomuuden aiheuttamaa vierautta ei voi huomata hänen ulkoisesta olemuksestaan, mutta hän tiedostaa sen itse. Koska aluksi Aleian ei edes itse tiedä lumouksesta, aluksi Aleian kokema toiseus liittyy ainoastaan hänen muistojensa puuttumiseen. Corildon yhdessä toisen selesin kanssa kertovat Aleian erilaisuudesta hänelle. Saadessaan tietää olevansa lumottu Aleia kuitenkin ottaa vahvemmin etäisyyttä ihmisiin ja työntää luotaan läheisemmätkin ystävänsä, esimerkiksi Mateon. Hypoteesini osoittautui siis osittain paikkansapitäväksi: päähenkilöiden kokema toiseus on erilaista toisiinsa nähden, mutta osa muukalaisuuden tunteista myös yhdistää heitä ja on samankaltaista.

Kandidaatintutkielma on varsin lyhyt tutkielma. Valitsemastani aiheesta voisi laajentaa suuremmankin tutkielman, jolloin olisi mahdollista tarkastella monipuolisemmin henkilöiden kokemaa toiseutta ja esimerkiksi toiseuden merkitystä henkilöiden henkiselle kasvulle teoksessa. Tarkastelun olisi mahdollista laajentaa trilogian muihin osiin, jolloin henkilöiden kokemuksia voisi analysoida perinpohjaisemmin. Laajemmassa tutkielmassa olisi mahdollista pureutua myös muiden teoksessa esiintyvien inhimillisten olentojen kokemuksiin tai valita tarkasteltavaksi jokin muu ilmiö toiseuden lisäksi. Yksi mahdollisuus voisi olla representaatio, sillä henkilöhahmojen representaatio poikkeaa hahmojen mielikuvista itsestään. Teoksessa esitettyjen eri olentojen representaatioiden tarkastelu voisi tuoda enemmän syvyyttä heidän toiseuden tarkasteluunsa.

Lähteet

Kohdeteos

Vik, E. (2017). *Hän sanoi nimekseen Aleia*. Helsinki: Gummerus.

Muut lähteet

Hall, S. (1999). *Identiteetti* (käänt. & toim. M. Lehtonen & J. Herkman). Tampere: Vastapaino.

Harjula, H. (2015). *Nuorten tyttöjen keskusteluja toiseudesta Internetin keskustelupalstalla*. Jyväskylän yliopisto, humanistinen tiedekunta. Pro gradu.

Lummaa, K. & Rojola, L. (toim.) (2014): *Posthumanismi*. Turku: Eetos.

Kielitoimiston ohjepankki (2015). *Pronominit kuka, ketä*.

<<http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/selaus/934/ohje/558>> (tarkistettu 16.2.2018.)

James, Edward (2012). *Tolkien, Lewis and the explosion of genre fantasy*. Teoksessa James, E. & Mendlesohn, F. (2012). *The Cambridge companion to fantasy literature*. Cambridge ; New York: Cambridge University Press.

Kristeva, J. (1992). *Muukalaisia itsellemme* (käänt. P. Malinen). Helsinki: Gaudeamus. Alkuteos *Etrangers à nous-mêmes* (1988).

Kähkönen, A. (2013). *Apinoista ystäviin: Saamelaisten 'toiseus' 1800-luvun lopun valokuvissa*. Jyväskylän yliopisto, humanistinen tiedekunta. Pro gradu.

Meresmaa J. & Harju M. (2012). Esipuhe. Teoksessa Meresmaa J. & Harju M. (toim.) *Steampunk! – Koneita ja korsetteja*. Tampere: Osuuskumma. 7–11.

Meresmaa J. & Harju M. (2013). Esipuhe. Teoksessa Meresmaa J. & Harju M. (toim.) *Steampunk! – Höyryä ja helvetinkoneita*. Tampere: Osuuskumma. 7–11.

Mononen, T. (2010). *Toiseus Robin Hobbin fantasiaromaanissa Fool's Fate*. Jyväskylän yliopisto, humanistinen tiedekunta. Pro gradu.

<<https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/24109>> (tarkistettu 12.2.2018.)

- Palonen, K. (2003). *Quentin Skinner: History, politics, rhetoric*. Cambridge: Polity.
- Palonen, K. (1988). *Sanansaivartelua: Poliitikasta teksteissä ja teksteistä politiikassa: ohjelmapuheenvuoroja, polemiikkeja, sormiharjoituksia, minitutkimuksia ja sarthrologiaa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta.
- Sinisalo, J. (2004). ”Fantasia lajityypinä ja kirjailijan työvälteenä”. Teoksessa K. Blomberg, I. Hirsjärvi & U. Kovala (toim.): *Fantasian monet maailmat*. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy, 11–31.
- Sisättö, V. (2011). Tieteis- ja fantasiakirjallisuuden monipuoliset maailmat. Teoksessa P. Koivisto & S. Kiiskinen (toim.) *Kirjallisuus liikkeessä: Lajeja, käsitteitä, teorioita*. Helsinki: Äidinkielen opettajain liitto. 83–96.
- Soikkeli, M. (2013). Fantasia ja scifi tiellä uuskuumaan. Teoksessa M. Hallila, Y. Hosiaisuus, S. Karkulehto, L. Kirstinä & J. Ojajärvi (toim.) *Suomen nykykirjallisuus I, lajeja, poetiikkaa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 280–288.
- Stoker, B. (2010). *Dracula* (uusi painos) (Lisätekijänä J. Laine). Helsinki: Otava. Alkuperäisjulkaisu 1897.
- Vik, Erika (2017a). *Kaksosauringot*. <<https://seleesia.com/>> (tarkistettu 20.2.2018.)